

Byar och bönder
För tidningen Ljusnan av A Dalhem
1948

Mörtsjö

Den 25 maj 1793 brann Mörsjö by, så gott som fullständigt ned. Endast en gård Mörtsjö nr 1 undgick förödelsen. Vid återuppbyggandet skilldes gårdarna mera från varandra.

De i gamla tider vanliga vattensågarna, skvaltkvarnarna och skäktverken har funnits efter Snatens utlopp. Kreaturen hölls sommartid i Nyvallen och Norrbo fåbodar samt i någon mån Gammelvallen och Nibo (Nianfors). En småskola har funnits men indrogs 1942.

Mörtsjö 1 Mos, Mons, Unga	Johan Persson
sub1 Ny-Mos	Gunnar Engkvist
2 Michels	Erik Olsson
3 Kalles	Atonsson
sub 3	Blomgrens
sub,sub 3	Malmbergs
4 Eks	Jonas Norell
sub 4 Jans	Erik Olsson
5 Arfs	Per Nordin
sub 5	Martin Andersson
sub, sub 5	Helmer Nyström
6 Jon-Anders	Albin Äng

Snaten 1 Hans-Pers	Hans Olsson
sub 1 Ol-Pers	Per Olsson
sub, sub 1 Forses	Bror Jonsson
2 Ol-Pers	Jonas Olsson
3 Jonases	Olof Olsson

Östansjö

Som egen by förekommer den i jordeböcker 1795. På Per-Ols mark vid bäckmoån har funnits en behovssåg. En kraftstasjon för byns behov byggdes 1919 men nedlades efter kort tid Vidare fanns en mindre vattendriven kvarn men den medföljde vattenflödet 1912. Ett par skäktverk har även funnits. Byns fåbodvall var Gammelbo och ett par bönder hade del i Nibo fåbodar nära Karlsnäs. En mindre folkskola förlades till byn 1910 för att sedan bli småskola när den nya skolan byggdes 1926. I denna by bodde smen som på sin hustrus anstiftan ihjälsköts av en person "Gråberg" med vilken hon levde i otillåtligt förhållande. Båda fick plikta med sitt liv för ogärningen. Detta skedde i början av 1900 talet.

Östansjö 1 Ers-Pers	Anders Anderssons sterbhus.
sub 1 Per-Ols	Per Olsson
2 Arnells	Erik Jonsson
sub 2 Spors	Olof Persson
4 Hindriks	Elov Andersson
3 Mickels	Elov Andersson, Olov Persson
5 Boms	Elov Andersson

Nordsjö

1615 års jordebok upptagen som by. En behovssåg, två skvaltkvarnar ett skäktverk, byns fäbodar Gammelbo. På den så kallade skolbacken har sedan länge funnits ett småskolehus detta flyttades till nuvarande plats nära Dalån. Godtemplarna i Utomskogen byggde 1917 ett ordenshus på den så kallade Knallbacken men efter fem år såldes den av ekonomiska skäl till kyrkan och blev ett kapell. Ett Föreningshus uppfördes i stället i Bogården.

Nordsjö 1 Oppigården, Jon-Anners, Krings, Löfgrens. Hemmanet nu uppstyckat på flera ägare.

Sub 1 Arboms	Anders Jonsson
2 Jon-Anders, Anders-Måns, Ömans.	
sub 3 Kaprasch	Anders Jonsson, Lindström.
4 Nygårn	Per Olov Lind
sub 4 Arflunds	Anders Kvanman

Iste

En gammal by. Vid stranden av Vedberg en sten Idstenen.

- 1 Västergårds
- sub 1 Anners-Anners
- sub sub 1 Spesses
- 2 Nygårds
- sub 2 Olles
- 3 Ol-Pers
- sub 3 Anderses
- 4 Petters
- sub 4 Gårdsmys
- sub sub 4 Svenses
- sub sub sub 4 Böhles
- 5 Östigårn mm
- sub 5 Nissänge
- 6 Medsand

Bogården

Som by enl. 1615 års jordebok. I början av 1850 talet anlade en smed Erik Persson ett mindre manufakturverk eller smedja. Ett mindre sågverk brann ned 1935. Två skäktverk från nr 1 och nr 3 låg där, byns fäbodar var Norrbovallen. Till Bogården förlades två fasta folkskolor enligt 1842 års folkskolestadga i funktion i det ännu kvarvarande skolhuset. De första åren en gemensam lärare för båda skolorna en tredjedel i Bogården två tredjedelar vid kyrkan. 1938 togs en ny skola i bruk.

Två handelsbodas och ett missionshus fanns där.

1 Ersk-Hans	Erik Olsson, Jonass Sved
2 Bortigården	Margta Olovdotter
sub 2 Nylunds	Göran Persson
3 Lars-Hans	Erik Norden
sub 3 Petters	Jonas Andersson
4 Ol-Nils	Axel Jonsson

En förkortat version av artikeln.
O.G.Bollbring